Götene kommun

Projekt

Barns relation till en plats

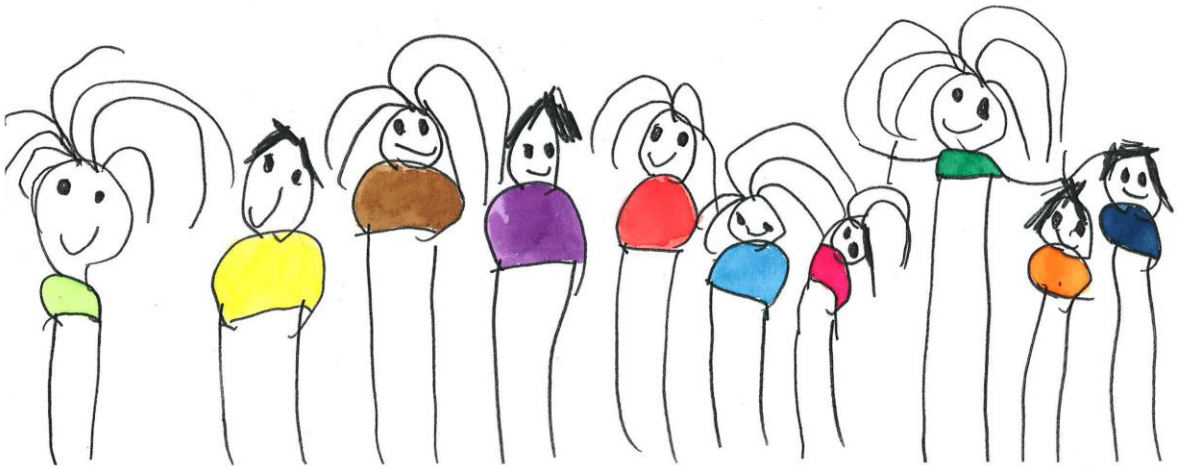

Hällekis Förskola

HT 2015 - VT 2016

Inledning

Syfte

Syftet med projektet är att låta barnen utforska och få ett fördjupat intresse kring en plats genom de hundra språken.

I projektgruppen togs beslutet Vårterminen 2015 att projektet för hela förskolan kommande år skulle gå under rubriken "*Barns relation till en plats*". Tanken bakom projektet var att barnen skulle få en relation till sin närmiljö.

Inför det nya projektet valde vi att skicka med en sommaruppgift hem med barnen. Syftet med sommaruppgiften var att låta föräldrarna vara delaktiga i projektets uppstart med även utgå från barnens erfarenheter. Genom sommaruppgiften kunde vi få svar på vad barnen redan hade för erfarenheter men även vad de var intresserade av. Vi fick en bra grund att stå på och skapa ny kunskap kring.

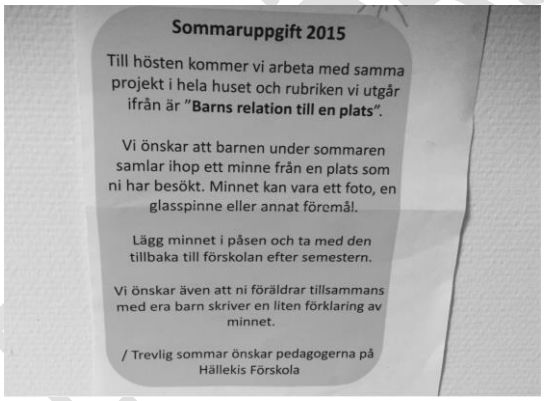
Sommaruppgift 2015

Till hösten kommer vi arbeta med samma projekt i hela huset och rubriken vi utgår ifrån är "**Barns relation till en plats**".

Vi önskar att barnen under sommaren samlar ihop ett minne från en plats som ni har besökt. Minnet kan vara ett foto, en glasspinne eller annat föremål.

Lägg minnet i påsen och ta med den tillbaka till förskolan efter semestern.

Vi önskar även att ni föräldrar tillsammans med era barn skriver en liten förklaring av minnet.

/ Trevlig sommar önskar pedagogerna på Hällekis Förskola

Innan uppstarten av projektet fick alla pedagoger värma upp hjärnan och sätta sig in i vad relation betyder. Pedagogerna gjorde därför en mind-map om vad relation är - för oss.

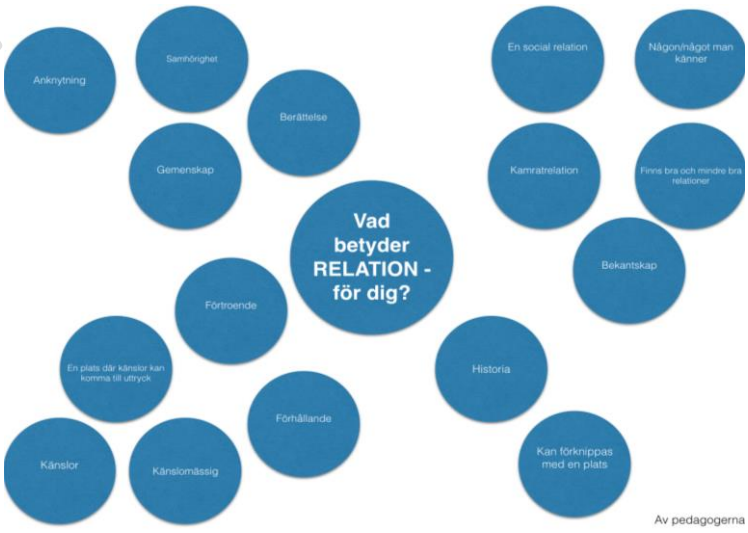

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

Götene kommun

Inför projektstarten läste alla pedagoger en artikel om barns relationer till platser. Artikeln heter "Platser för barn" av Sofie Cele. Artikeln har diskuterats under litteraturseminarium och citat från artikeln har används under hela projektets gång genom att koppla praktik till teori i reflektionsmallen.

Under året har vi även läst boken "Ljuspunkten", utifrån boken har vi haft diskussioner och litteraturseminarium om projekt som arbetsmetod.

Läroplanen för förskolan

Utifrån syftet kan vi se att vi bland annat uppfyller följande läroplansmål:

-”Att barnen tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att se sin omvärld.”

-”Att barnen utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöka förstå andras perspektiv.”

-”Verksamheten ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld.”

-”Förskolan tillämpar ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt delta.”

-”Ge föräldrarna möjlighet till delaktighet i verksamheten.”

Pedagogisk dokumentation

Under projektets gång använder vi oss av pedagogisk dokumentation. Genom pedagogisk dokumentation kan vi följa det expanderade lärandet. Det kan bland annat vara något vi observerar eller att vi har lyssnat på barnens konversationer och fångar upp det som de funderar på. Materialet används för att föra projektets process vidare. Om vi ger oss tid att studera det barnen är intresserade av och dokumenterar det, ökar det lärandets kvalitet. För att dokumentationen ska vara pedagogisk ska den reflekteras av flera pedagoger. På måndagar har vi reflektionstid då vi har reflekterar kring en förvald dokumentation. Där används ett reflektionsprotokoll som underlag för våra vidare tankar. Genom pedagogisk dokumentation kan vi visa vad barnen är intresserade av och vad som pågår just då, vilka frågor de ställer och vilket material som används.

Hundraspråkligheten

Alla barn har rätt att få utforska och uttrycka sig på olika sätt med hjälp av olika material och alla sinnen. Att utforska och fördjupa sig med hjälp av ord, ljud, penslar, kritor, lera, rörelser och alla möjliga redskap. Det är vår skyldighet att erbjuda möjligheter till barnen, möjligheter som får barnen att växa.

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

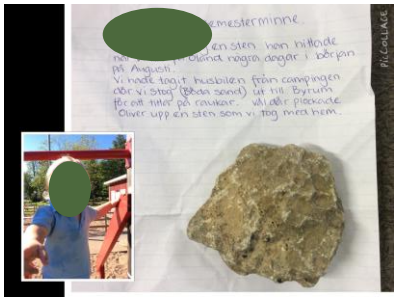

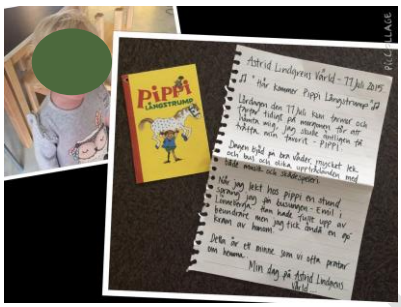

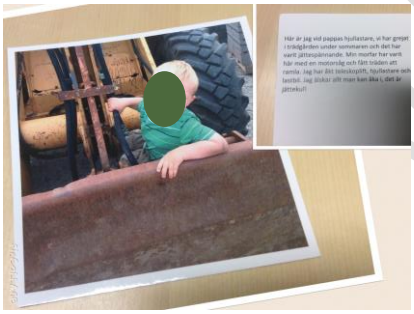

Götene kommun

Hemvist Helle 1 - 2 år -
Projekt Förskolan

Uppstart - Sommaruppgiften

Efter sommarens uppehåll valde vi att skapa förutsättningar för barnen att börja prata om sina minnen. Vi fyllde hemvisten med synliga bilder på barnens sommarminnen, visade upp minnena via projektorn och pratade om dem med barnen. Vi valde även att bygga upp lekvärldar efter varje barns sommarminne. Tanken med lekvärldarna var att barnen skulle komma igång och leka sin upplevelse men även för att vi pedagoger skull få en chans att observera vad barnen intresserade sig för. Barnen startade med att leka i de olika lekvärldarna och blandade material med varandra för att utveckla nya lekar.

> ”Barn agerar med platsen och experimenterar för att hitta platsens möjlighet och begränsningar” – .” Cele (2007).

Projektets gång - HT 2015

Efter uppstarten observerade vi att barnen till en början utforskade materialet som fanns i de olika lekvärldarna. Allt eftersom intresserade sig barnen mer av traktorerna och det tillhörande släpet. Barnen blev bekanta med materialets egenskaper och utforskade det tillsammans med traktorerna och släpet.

Vi tillförde därför fler traktorer och släp för att barnen skulle kunna fortsätta att utforska inom leken. Vi gjorde även plats för att barnen skulle få mer utrymme i leken och tillförde mer av olika material som barnen gärna använde i sin lek med traktorn.

Barnen fortsatte under en tid att utforska traktorn men även släpets specifika egenskaper. Vi tillförde fler material, som pasta, ris, kulor och jord. Barnen använde materialet till att köra mellan olika platser på hemvisten. De fyllde upp släpet med material, körde iväg och tippade. I barnens lek skapades naturliga tippstationer som barnen kunde lokalisera och köra mellan. I och med att tippstationerna uppstod började barnen utforska och söka efter hål att fylla eller tippa i. De använde sina händer för att fylla och utforska hål som kunde finnas i en väska, burkar eller rör. Här uppstod ett stort intresse för rör av olika

material. Vi uppmärksammade detta intresset hos barnen och valde därför att tillföra fler rör i kuben. Under jul hade vi en paus i projektet, under den pausen stannade vi upp och reflekterade över vad barnen hade utforskat under terminen. För att göra föräldrarna delaktiga bjöd vi in dem till en gruppreflektion.

Projektets gång - VT 2016

Efter en omorganisation i huset fick större delen av barngruppen byta hemvist. Projektet fick därför ett oväntat avslut. Vi började om och observerade vad den nya barngruppen var intresserad av.

> "Det handlar inte bara om att förstå barns platser, det handlar också om platser i barn och de avtryck den omgivande miljön lämnar i barnens inre." ." Cele (2007).

Efter observationer och kartläggningar kom vi fram till att underrubriken på vårt projekt blev "Förskolan". Platsen som alla 1-2 åringar skapar en stark relation till.

En miljö på förskolan som barnen gärna utforskade var vattenrummet. Vi utvecklade därför miljön och gjorde den mer tillgänglig för barnen. Under vintern utforskade vi isens olika egenskaper tillsammans med barnen. Barnen smakade och kände på isen och uttryckte begrepp som "kallt och varmt". Vi valde därför att tillföra skålar med ljummet vatten för att göra skillnaden mellan varmt och kallt tydligare.

Vi fortsatte att frysa in material som barnen själva valde. Vi provade att frysa in bland annat handskar med vatten, burkar, naturmaterial, ballonger, bollar, isformar och djur i stora isblock. Några av barnens frågeställningar var; Hur smälter isen? Hur känns den? Hur kom materialet in i isen? och Hur smakar den?

Projektet ledde vidare till att barnen fortsatte att utforska vad vatten är. Hur smakar det? Hur låter vattnet? Hur låter vattnet när jag plaskar? Hur gör jag för att plaska mer eller mindre? I sitt utforskande använde de olika material som blomsprutor och olika burkar. Dessa användes för att fylla men framförallt för att hälla ut vattnet på golvet.

Barnen upptäcke även bygg- och konstruktionsrummet där vi utmanade med ofärdigt material, som kabeltrummor i olika storlekar och rör. Vi såg att materialet gav barnen en möjlighet att bygga mer och högre, materialet bidrog till att barnen samarbetade mer. Vid ett tillfälle var två barn inne i byggrummet och det märktes att de från start hade ett tydligt syfte med sin bygglek. De skulle bygga ett slott. I detta fall var det viktigt för barnen att en

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

pedagog var närvarande för att kunna utmana i nuet. Barnen byggde sitt slott samtidigt som det fanns en dialog mellan pedagogen och barnen. Pedagogen stöttade barnen i deras lek och när barnen tappade fokus utmanades dem genom att ta fram en bild på ett slott och projicera upp på bygget. Barnen var delaktiga i valet av bild och vi upplevde att barnen kände sig lyssnade på och bekräftade. Att vara en närvarande pedagog som lyssnade men samtidigt bekräftade ledde till att leken fick en ny dimension. Denna korta stund är en tydlig bild av hur vi pedagoger utmanar i nuet och låter barnen äga sin lek.

Sammanfattning

"Olikheten är en drivkraft" Wener-Godée (2011).

På Helle blev det tydligt att platsen som barnen skapar en relation till är Förskolan. Helle är platsen inom förskolans värld som de möter först och behöver därför skapa sig en uppfattning om platsen för att kunna känna sig trygg bland andra barn, pedagoger och i miljöerna. Vi har arbetat med att introducera miljöerna och observera vad barnen är intresserade av. För oss har det varit tydligt att varje liten del av platsen - förskolan, har varit viktig för barnen, isen i vattenrummet har varit lika viktig som vattendroppen ute på gården. Barnen har utforskat alla platser, små som stora även om vi har valt att dokumentera och reflektera kring vattenrummet.

Vi kan tydligt se att det material som har varit avgörande för barnen är bland annat isen. Isen har bidragit till att barnen har tagit till sig nya begrepp som kallt och varmt. De har även fått se och uppleva hur isen smälter. Barnen var även delaktiga i processen hur is blir till. I utforskandet kring vattnet har barnen fått möjligheten att att möta vattnet i samband med olika språk. Barnen valde att tillföra material som vi pedagoger inte hade tänkt på. De tillförde och utforskade vad som händer när olika material möter vatten, bland annat lera, papper, wetex-trasor, skumgummi, tyg, färgkritor och flaskfärger. Vi, pedagoger har vid flertal tillfällen valt att kombinera olika språk med varandra, tillexempel genom att belysa vattenrummet på ett visst sätt eller spela olika genrer av musik.

Barnens intresse för vatten har drivit projektet framåt och de har aldrig tappat intresset för det. Vattnet har alltid funnits framme och därför har barnen i sin egen takt kunnat gå in och utforska vattnet på sitt sätt. Hade inte vattnet funnits tillgängligt över hela dagen hade inte alla barn varit delaktiga i projektet. De barn som tar längre tid på sig hade inte fått en ärlig chans att utforska det. Barnens olika intressen har varit ett driv i projektet eftersom barnen har inspirerat och utmanat varandra. De olika personligheterna i gruppen har varit även varit en tillgång då några tar första steget in i nya miljöer och vågar prova på medan andra barn är avvaktande och studerar vad som händer. Alla personligheterna behövs i en barngrupp för att det ska finnas en rörlighet och utmaning i projektet.

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

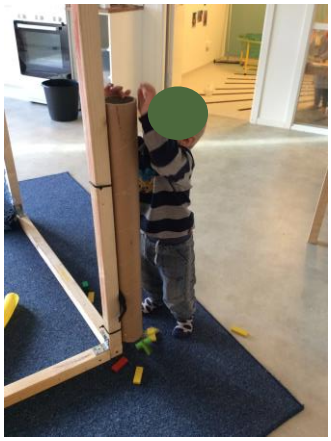

Vi kan se en tydlig förändring hos barnen då de tar hjälp av varandra istället för en pedagog. Vi har uppmuntrat barnen att till exempel visa hur man fyller på en blomspruta, vart isen finns och hur man gör för att lösa ett problem.

Viktiga redskap för oss pedagoger har varit iPad med stativ, projektorn, reflektionerna. Utan dessa hade vi inte på ett så tydligt sett se utvecklingen hos barnen. Reflektionerna har hjälpt oss att se hur barnens läroprocess har gått fram men även att få en chans att se detaljer som vi inte såg där och då.

"Utan dokumentationen hade pedagogerna aldrig fått syn på vad som är viktigt för barnen." Alnervik, Göthson och Kennedy (2012).

Djupdykning

På vilket sätt och i vilka situationer har barnen utvecklats och lärt?

Genom utforskande, kreativitet, teknik, matematik, samspel, kommunikation, experimenterande, reflektion, problemlösning

- Fördjupat sitt kunnande kring traktorer och släp
- Hur man placerar ett släp bakom traktorn
- Hur man går tillväga för att fylla släpet
- Hur man går tillväga för att fylla skopan
- Rumsuppfattning, hur mycket som ryms i släp och skopa
- Hur man backar/kör framåt
- Hur traktorn ökar sin hastighet
- Hur en traktor låter
- Hur man förflyttar traktor/traktor + släp från en plats till en annan
- Flyter eller sjunker en traktor
- Hur gör man för att tippa materialet
- Vilket material kan användas/får plats på släpet
- Hur för man för att komma förbi ett hinder
- De har fått tagit del av varandras platser
- Hur man fyller ett hål/redskap
- Hur man öser med olika material
- Hur olika material känns
- Hur olika material smakar
- Hur olika material ser ut
- Vad kan man göra med olika material, så som titta igenom, peta i andra material, skapa nya saker.
- Hur man gör för att sätta ihop olika rör
- Hur man gör för att tillsammans bära in ett stort rör
- Testar effekten av lutande planet i rör och rutschkana.

HALLENS FÖRSKO

Hur har barnens tankar och åsikter tagits tillvara?

Genom att vara en närvarande pedagog så kan vi hela tiden observera vad barnen säger och gör. Vi är där för att utmana barnens tankar men även för att bekräfta det de säger.
Vid reflektionstillfällena lyssnar vi på barnen då det är deras tankar och frågor som diskuteras. Miljöerna är upprättade efter barnen så även där lyssnar vi på barnen.
Ser vi att barnen inte leker/är i någon miljö så förändrar vi den tills den är intressant för barnen. Vi försöker fylla de hål som barnen saknar genom att tillföra material/redskap som eftersöks.

Kunskapens fyra F. (Fakta, förståelse, färdighet och fantasi)

Vi kan se att barnen har tagit till sig;

Fakta
Hjul kan snurra
Ett tomt hål kan fyllas med något
En traktor kan köra på ett släp

Färdighet
Hur traktorn åker bakåt och framåt
Hur man använder traktorn och släpet
Hur man gör för att lägga material på ett släp och låta det ligga kvar

Förståelse
Jag kan påverka traktorns hastighet - ska den köra långsamt eller fort
Medvetenheten kring att jag kan påverka hur traktorn åker framåt eller bakåt
Medvetenhet om vilka tekniker och strategier jag måste använda för att balansera traktor med släp fyllt av material

Fantasi
Släpet kan ändra skepnad till båt
Stolarna blir garage
Papperslådor blir tippstation

Gruppreflektion föräldrar

Via ett gruppsamtal fick föräldrarna tillsammans med två pedagoger genomföra en reflektion. Till reflektionen valdes en dokumentation ut från projektet, som i detta fall innehöll en händelse där barnen tar hjälp av rör för att kunna få ner en magnetgroda från ett kylskåp.

Föräldrarna har även fått vara delaktiga via ett föräldramöte där de har fått berätta hur de vill vara delaktiga i projektet. Föräldrarna har varit delaktiga genom sommarminnet, bilder och text på instagram, dokumentationsväggen, övriga dokumentationer och via veckobrev. I veckobreven fick föräldrarna frågeställningar som de fick möjlighet att reflektera kring. Frågeställningarna utgick från projektet.

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

Götene kommun

Vad gör barnen?	Hur gör barnen?	Vad tycker du är intressant i det barnen gör?	På hur många olika sätt gör barnen?	Vilka frågor uppstår kring det du sett?	Vilka spår skulle vi kunna följa utifrån filmen?
-Barnen ser nya möjligheter -Undersöker och prövar -Försöker få ner en magnetgrodan -Testar sig fram för att hitta lösningar -Leker -Samlas runt ett problem -Försöker prata med varandra -Samarbetar -Visar varandra hur man kan göra	-Använder olika redskap -Barnen testar vart man ska stå. Att stå närmare och att stå längre bak -Byter redskap -Barnen försöker måtta in rätt höjd -Diskuterarar -Barnen samarbetar med varandra -Försöker peta ner magnetgrodan med pinnar	-Det är intressant att barnen hälps åt -Förmågan att kunna testa -Någon som är väldigt envis och fortsätter -Att barnen klarar av att hantera så långa redskap -Att barnen hjälps åt -Att barnen inte försöker ta hjälp av den som filmar, att de försöker själva -Barnen har en tyst dialog med varandra, nu testar du sen testar jag -Att ingen har testat att hoppa eller hämta en stol för att få ner magneten.	-Fem stycken, barnen testar de korta pinnarna med olika vinklar. Testar med en rak pinne -Kollar igenom pinnen, jag tror att hon siktar -Avståndet, Testar att gå närmare -Föser, slår, testar olika vinklar (ovanifrån, underifrån, från sidan) -Byter rör - redskapen -Petar på olika sätt, barnen håller fast vid den metoden -Pratar mycket under tiden, diskuterar och dividerar -Testar antingen att båda gör samtidigt eller att man gör det en i taget	-Fick dom ner den? -Kom barnen på att använda rören själva eller var det pedagogerna? -Varför skulle grodan komma ner? Varför fick den inte sitta där. -Var det något barnen diskuterade innan? (Att de skulle ta ner grodan) -Har alla barn varit delaktiga? -Hur och när börjar barnen ha förmågan att kunna samarbeta? Hur börjar barnen förstå att de kan använda redskapen till hjälp? -Att barnen lär av varandra. -Har någon gett upp? Vi ser erfarenheter hemifrån. Kopplar hemmet med förskolan.	-Klätterspåret -Matematiskt – såhär lång behöver pinnen vara. Låta barnen att testa att få ner saker. -Samarbetet – att de gemensamt hjälps åt vid olika problemösningar. -Peta med pinnar, barnen verkar gilla att peta på saker. -En vägg med olika saker i olika höjder. Olika utmaningar, den är kan man få ner. -Kan testa att få fiska upp med pinnarna eller peta ner. -Att testa vilka saker som fastnar på olika saker. Magnet på vägg, boll på kardborre.

HÄLLEKIS FÖR

Hemvist Kinne 2-3 år

Projekt Närmiljö - skogen

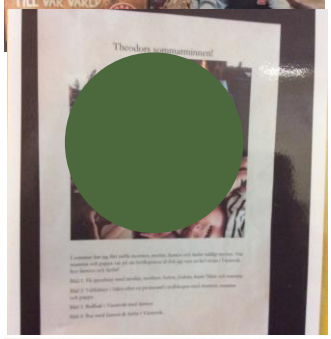

Uppstart - Sommaruppgiften

Vi valde att sätta upp glasskåp för att föräldrarna och barnen skulle se allas sommarminnen, vi valde att även sätta upp det inne på hemvisten i form av bilder.

Projektets gång - HT 2015

Efter insamlingen av sommarminnen såg vi ett tydligt intresse för grävmaskiner och djurparker hos för barnen.

Utifrån sommarminnena som satt på väggen började barnen kommunicera med varandra och genom kommunikationen byggde barnen upp olika djurparker. Barnen ställde sig frågor, som vart bor djuren, vem som äter vem. Barnen fick i början av projektet ett uppdrag, de skulle leta efter djur på hemvisten som skulle få bo i deras djurpark. Barnen hämtade något bekant och konkret som de sedan tillförde. Dessa djur var sedan i fokus när vi skulle bygga ett hus till djuren. Med hjälp av mjölkkartonger gjorde vi hus till djuren.

Barnen fick komma överens om vart fönstrens ska sitta, hur dörren ska se ut med mera. Vi skapade mat i lera, bland annat soppa. Soppa skapade vi lera och tillsammans gjorde vi även en riktig soppa som barnen fick äta av.

Under processen benämnde barnen ofta att de skapade tillsammans, de gjorde något gemensamt och uttryckte ofta "ska jag hjälpa dig". Det har varit återkommande under hela projektet.

Under höstterminen slut såg vi att intresset för djurparken svalnade av. Kan det ha varit för att vi pedagogerna inte utmanande barnen mer? Vi kunde ändå se att intresset för djur och dess rörelser fanns kvar hela tiden.

LEKIS FÖRSKOLA

Under höstterminen började vi även gå på promenader, på semester, som barnen uttrycker sig. Barnen fick välja vilken väg vi skulle gå under våra promenader. Barnen stannade ofta för att titta på saker. Under bland annat en promenad såg barnen grävmaskiner. Barnen stannade och observerade hur grävmaskinen snurrar. Grävmaskiner har under hela tiden projekttiden varit ett sidospår som barnen kommer tillbaka till.

> Det är i mötet med platsen som upplevelsen uppstår och det är omöjligt för barnen (likväl som för den vuxna) att dra sig tillminnes och sedan kommunicera upplevelsen när dom vistas någon annanstans. .” Cele (2007).

När barnen fick välja vilken plats de vill gå till och de drogs ofta till platser där vi har varit förut. Barnen har en koppling till platsen och kommer ihåg vad de har hittat där tidigare, som skrot, gråsuggor eller stora träd. Barnen har fått en kunskap om platserna som fångat deras intresse.

Projektets gång - VT 2016

Efter en omorganisation i huset så utökades vår grupp med 7 stycken barn från den mindre avdelningen. Det gjorde att projektet avstannade en tid. Genom barnyoga och avslappningsövningar fick barngruppen chans att lära känna varandra och bli trygga gruppen. Därefter återupptog vi projektet. Barnyoga och avslappningsövningarna har sen blivit ett stående inslag i verksamheten.

Barnen har under våra skogspromenader visat stort intresse för "små-djur" som de observerat. Sniglar, gräshoppor, myror, maskar, gråsuggor. Gråsuggor såg vi när vi klättrade på och undersökte gamla stubbar. Där föddes idén om att göra ett gråsugge-akvarium.

Barnen samlade in material från stubbar och gråsuggor bl.a. För att iordningställa akvariet. Tanken med det var att vi skulle kunna studera djuren närmare inomhus, och oftare. Det visade sig att vi fått med väldigt många mer smådjur än vi väntat oss, vilket intresserade barnen. Enkelfotingar, dubbelfotingar, skalbaggar, sniglar och spindlar och ett par daggmaskar.

HALLEKIS FÖRSKOLA

Sammanfattning

Vi har sett, att för att barnen ska kunna ha ett förhållningssätt till en plats, så måste barnen vara på platsen. För att få förståelse för naturens olika kretslopp och samband i naturen, kunnande om växter och djur, så är det av stor vikt att barnen vistas där processen pågår. Det är på "platsen" som frågor och funderingar uppstår. Vi ser att barnen har utvecklat en större lyhördhet och känsla för naturen, till exempel kan barnen sitta tysta och lyssna på alla ljud i skogen och från omgivningen, varsamhet om de olika små djur som de hittar, barnen värnar om varandra på ett varsammare sätt.

Barnen uppmärksammar även andra saker som händer i samhället, som påverkar naturen till exempel. Skräp, asfaltering, grävmaskiner som förbereder för kablar och som sedan iordningställer.

Olsson (2014) skriver att "I tillägget för Lpfö98 som började gälla 1 juli 2011 visar att man insett utevistelsens betydelse. Det här grundar jag på de nya skrivningarna som finns med. Jag vill visa på hur läroplanen och Utomhuspedagogik går hand i hand genom att citera ett antal ställen i läroplanens Nya lydelser.

Förskolans uppdrag

Läroplanen för förskolan skriver att förskolan ska lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro ska prägla förskolans verksamhet. Förskolan ska medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. Verksamheten ska hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid.

Verksamheten ska ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativ lek i lärande såväl inomhus som utomhus. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljön."

.

Djupdykning

På vilket sätt och i vilka situationer har barnen utvecklats och lärt?

Genom utforskande, kreativitet, teknik, matematik, samspel, kommunikation, experimenterande, reflektion, problemlösning

- Via promenader till återvinningen, affären, skogen och närområden, har barnen fått ett fördjupat intresse för utevistelse
- Hur man går tillväga för att ta sig upp liggande trädstammar i olika storlekar
- Att hålla balansen och bli medveten om sina färdigheter och begränsningar
- Hur skogen, löven, vinden, bäcken och fåglarna låter.
- Hur man samarbetar, t.ex. föra att kunna nå runt ett stort träd.
- Hur man samarbetar för att hjälpa varandra i snårig och besvärlig terräng.
- Att man kan höra andra djup från skogen som t.ex. tåg, flygplan, lastbilar m.m.
- Att träden är höga och har olika utseende, olika löv och olika växtsätt.
- Stenarna är stora och mossiga på olika sätt.
- Dom stora stenarna går inte att flytta på.
- Hur olika material känns
- lärt oss se skillnad på olika bajs. Hjortbajs och vildsvinsbajs.
- lärt om och sett olika smådjur, gråsuggor, ödlor, maskar, myror, tusenfoting, gräshoppor, grodor, tvestjärtar. Sniglar utan skal och med skal.
- Ser smådjuren som levande varelser som man är rädd om.
- Att vilja städa bort skräp i skogen – glasbitar, flaskor, plåtburkar, plast m.m.
- Hur långa pinnar man måste ha för att ”fiska” i bäcken.
- Hållbarheten på pinnarna (tjocka, smala)
- Man får ta hem pinnar, kottar, nypon till ateljén.
- Pinnar är bra att ha när man ska göra pinnbröd och grilla.
- ”Allemansrätten”, man får inte bryta grenar från träden och inte skräpa ner.
- får plocka pinnar från marken
- får slänga fruktrester, det äter djuren upp

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

- Uttrycker positiva känslor för skogen och för promenaderna.

Hur har barnens tankar och åsikter tagits tillvara?

Genom att vara en närvarande, medlyssnande och medforskande pedagog, så har vi tagit vara på barnens nyfikenhet och intressen.

De fyra f:n (Fakta, förståelse, färdighet och fantasi)

Fakta

Gråsuggor bor i stubbar och under stenar. Grävmaskiner kan vända sina skopor runt, runt. Man ska inte slänga skräp i naturen.

Färdighet

Hur man håller i småkryp för att inte skada dom. Klättra på stockar och stenar. Att gå två och två i trafiken.

Förståelse

Tar man in gråsuggor, måste man se till att de har det fuktigt. När vi går på promenader måste man ha väst för att synas. Vikten av att kunna vänta på/ hjälpa varandra.

Fantasi

Gråsuggorna är mammor, pappor och barn. Stubbar i skogen kan bli vad som helst. Fångar hajar i bäcken.

Gruppreflektion föräldrar

Vi visade en film om vår utevistelse. Föräldrarna visade stort intresse för att vi vistades utomhus så mycket och hade även märkt att barnen oftare ville ut i skogen när de var hemma.

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

Hemvist Mare 4-5 år

Projekt - Trädgårdar med nässlor och showande potatisar

Uppstart - Sommaruppgiften

På hemvisten ställdes i ordning ett bord där barnen kunde mötas och titta och samtala om de olika sommarminnena. Inledningsvis intervjuades varje barn kring deras minnen. Intervjuerna filmades. Vi tittade på intervjuerna tillsammans i hemvisten och gjorde sedan i ordning en lekvärld tillsammans med barnen där alla barnens sommarminnen blev representerade på något vis. En lekvärld att testa och uppleva tillsammans i, en plats för barnens berättelser att mötas. Vi bestämde oss sedan att vi skulle göra lite större lekmiljöer av de olika minnena och började tillsammans med barnen att konstruera en trädgård som ett minne. Det var tydligt att alla barnen hade idéer, tankar och nyfikenhet kring platsen "trädgård" och där var projektet i gång.

Barn agerar med platser i den mening att de leker sig fram, testar och experimenterar för att hitta platsens möjligheter och begränsningar. ." Cele (2007).

Projektets gång - HT 2015

I princip startade varje "projektdag" det vill säga tisdag, onsdag, och torsdag, upp med ett morgonmöte där barnens tankar och idéer styrt projektet. Där planerades dagen tillsammans med barnen, ibland blev det omröstning men ofta var det också för barnen självklart vad de vill gå vidare med. Vi har försökt att se morgonmötet som en demokratisk mötes plats för alla på Mare barnen liksom de vuxna.

Kommunikationen sker ofta blixtsnabbt och idéer och lärande uppstår i komplexa relationer mellan människor och även mellan människor och ting, till exempel mellan ett barn och en dator, en leksak, ett mikroskop, en penna eller ett papper. Hultman (2011).

LEKIS FÖRSKOLA

Tidigt målade barnen trädgårdar utifrån deras tankar och erfarenheter om trädgårdar. Dessa tankar låg som grund till uppbyggnaden av en trädgårdsmiljö, med miljö menar vi en plats för barnen att leka på i förskolan. Vi märkte att samtalen vid ritstunderna och de samtal som kom efter ledde till att barnen reflekterade och utmanade varandra i deras tänkande. Därför valde

> Att rita teckningar innehåller ett kreativt moment och detta gjorde det enklare för barnen att kommunicera sina inre upplevelser av platsen. Själva tecknandet var alltså frigörande för barnens möjligheter att uttrycka sina egna erfarenheter.” Cele (2007).

vi att vid flera tillfällen, när barnen valde att ta nya grepp i projektet att på olika sätt rita deras planer och tankar.

Detta gjorde att barnen fick en gemensam referensram kring exempelvis vad en traktor kan vara och det gav också oss pedagoger en förförståelse av barnens kunskaper kring traktorn. I målandet av traktorn blev det också tydligt hur barnens kunnande kan leda till att utmana

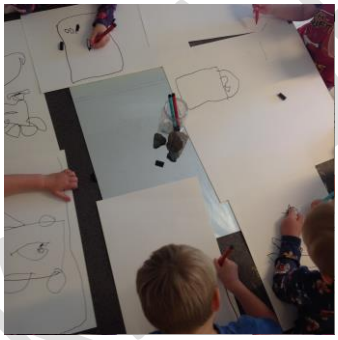

varandra. Några av barnen såg väldigt mycket detaljer på traktorer medan någon annan målade traktorerna uppifrån. Detta ledde till ett fördjupat arbete kring perspektiv.

Vi använde vårt inflytande i miljöerna för att introducera olika material, då främst skapande material så som lera, och olika färg typer. När barnen lärde känna de olika materialen valde de sedan att själva plocka in dem som uttrycksformer i projektet.

HÄLLEFORSSKOLA

Barnen utforskade potatisars utseende och form och lekte att de planterade dem. De fotograferade olika trädgårdar och vi besökte olika platser som barnen relaterade till trädgårdar, bland annat ett klätterträd och brännässlor. Det var för flera av barnen extra fascinerande, de utforskades på många vis, via känsel, doft, de klipptes, ritades, torkades med mer.

Projektets gång - VT 2016

Efter det uppehåll som blev över jul- och nyårshelgerna startade vi upp projektet igen med att se en "film" över det som skett under hösten. (samma material hade tidigare använts för att presentera projektet för föräldrarna). Barnen såg filmen och började reflektera över innehållet. På följande morgonmöte bestämdes det att vi skullegå tillbaks till några av de platser som barnen såg som extra intressanta och relevanta för projektets fortgång, barnen enades om,

klätterträdet, brännässlorna samt lägga till potatisarna. Potatis fanns på Konsum, det visste barnen.

Potatis kom att utforskas på många vis under hela våren. Från början var utforskandet ganska konkret, de pratade mycket om potatisars

form, utseende, hur man sätter potatisar, de lagade mat av potatisar osv. Sedan blev det en annan fas med mycket lustfyllda experiment, de la potatisar i vatten, i jord, de tejpade på dem, de målade på dem, de prövade att bygga med dem, de la dem även i jord. Vi tror att flera av dem har en erfarenhet av att något händer när man lägger dem i jord men att de inte visste exakt hur man gjorde eller vad som hände.

HALLEKIS FÖRSKOLA

Därefter blev projektet mer gestaltande och fantasifullt, sista delen av våren ägnade vi mycket tid åt fantasi men också åt snickeri. Vi såg att våra Mare barn hade varit väldigt engagerade och ibland blivit inspirerade av Gomer barnens projekt. Främst i deras uttrycksformer, så som när de såg den glasskiosken de byggde, så när de sedan kom på att de behövde en scen var det självklart för dem att den skulle snickras. Det var kanske mer viktigt att såga än hur det sedan blev, även fast de hade många tankar om det också, de kombinerade sin iver i att få utforska allt nytt material och alla nya verktyg som snickeriet tillförde med spännaningen i hur en scen kan fungerar och se ut.

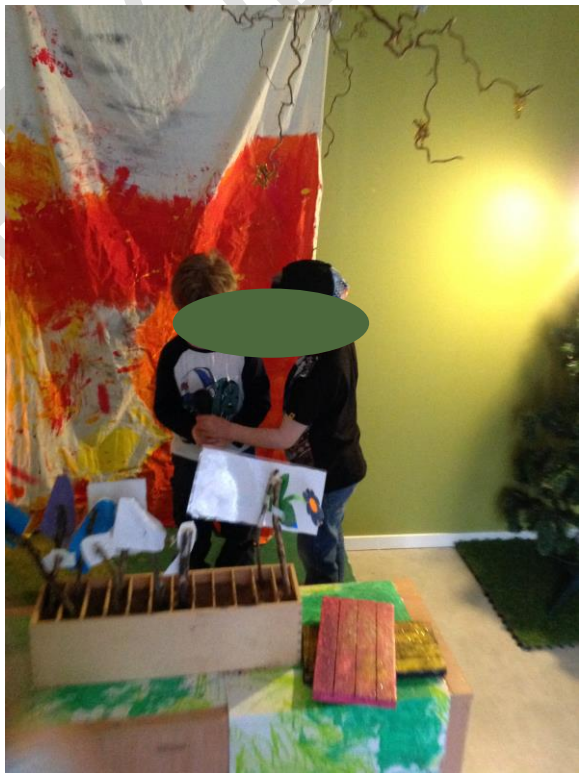

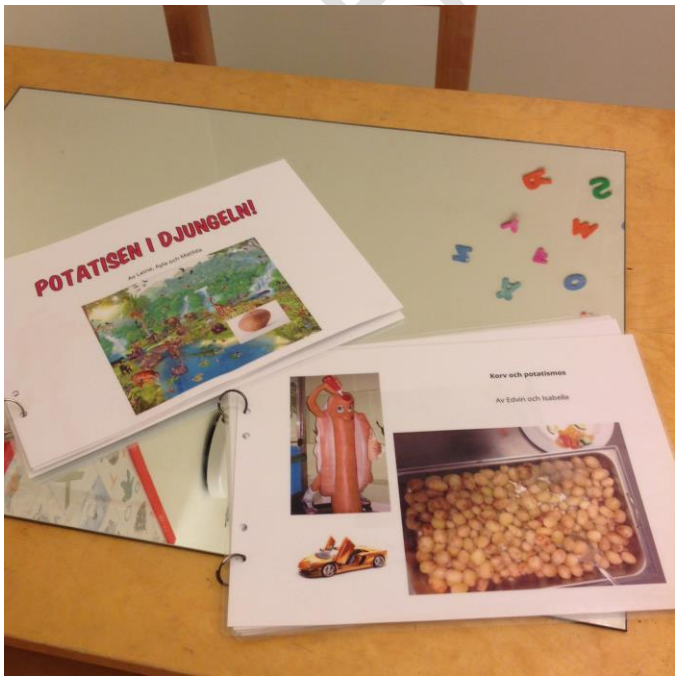

Sammanfattning

Hur har barnens relationer till varandra och synen på varandra påverkats av arbetssättet*?*

Dokumentation utgör ett underlag för våra vägval och ställningstagande under projektets gång. Alnervik, Göthson, Kennedy (2012.)

Barnen på Mare har haft ett engagemang i projektet. Vi tror det beror på att de ägde morgonmötet och då vet att det blir som de vill och att deras beslut verkställdes. De lyssnade på varandras resonemang, i bland köpte de en kompis idé rakt av men i bland ,mest senare delen av projektet, blev det diskussioner. Vi upplevde att alla vågade komma till tals redan från början men att de med tiden tänkte och resonerade mer för att komma fram till bästa lösningen, de funderade redan på nästa steg. Det är som att barnen har fått en tillit till varandra och känner sig trygga i gruppen, det finns en stark "vi" känsla men också ett starkt "jag" hos barnen. Vi tror att detta kan komma från projektarbetets metod, de var delaktiga i projektet men valde själva vilka delar de velat fördjupa sig i. De har inte varit så beroende av att någon särskild kompis utan mer beroende av sin egen nyfikenhet.

Vilka material och verktyg har barnen fått nya upplevelser och erfarenheter av?

Barnen har fått tänka till själva om vilket material de ska använda för utförandet. Vi har vi hjälpt dem med material de har önskat. De har använt sig av naturmaterial, såsom potatisar, brännässlorna och pinnar som de själva har hämtat och tyckt varit intressant. De har fått lärdom om hur en brännässla fungerar, vart man får röra den och vart de gör ont att ta på den. Likvärdig process har skett angående potatisens användningsområden och funktion. Under projektets gång har miljöerna varit föränderliga, de har utformats med olika material som på olika vis utmanat barnen i projektet. Antingen på ett konkret vis så som jord att utforska vid potatissättning eller abstrakt med material så som lera som skulle kunna användas som ett uttryckssätt i projektet. En medvetenhet från start i att använda tekniska hjälpmedel fanns, så redan i ett tidigt skede lät vi barnen själva dokumentera med iPadkamera, projektorn användes för att reflektera över olika bild och film material vid några av morgonmötena. En lyslampa (som utanför Mares hemvist heter overheadaparat) introducerades som ett redskap att se detaljer med. Barnen fick även erfarenhet av mikrofonens samspelande med högtalare, att höra sin egen röst högt.

Hur har miljöerna använts i projektet?

Användandet av förskolans miljöer som en tredje pedagog var under projektet ett sätt att utmana barnen i fördjupande kring deras projekterande. Vi försökte att forma miljöer som kunde leda till att barnen möts i utforskandet. Detta försökte vi göra genom att ha material kopplat till det som barnen lockas av i projektet tillgängligt under hela dagen.

HALLENS FÖRSKOLA

Hur har projektet hållits samman?

För oss har det svåra men också intressanta varit att släppa barnen i sidospår i utforskandet där de har sitt intresse för att sedan komma tillbaka. För oss blev det väldigt tydligt att barnen återkommer själva om man bara återkopplar till vad som hänt. Ett exempel är att vi startade upp i trädgårdar och i början lekte de med potatisar och gjorde potatisar i lera. De lekte att de planterade dessa. Därefter lämnades potatisarna för att nässlorna blev det intressanta för barnen. Det var väldigt spännande för barnen i deras utforskande och då hann vi som pedagoger prata och funderar på om det inte var nässlorna som blev vårt huvudspår i projektet, men sedan när vi tillsammans med barnen återkopplade projektets gång och reflekterade över detta efter jul så valde de att återgå till potatisarna då de inte var färdiga med dem! Så nässlorna blev ett stort sidospår, men som betydde mycket för barnen i utforskandet av platsen trädgård, medan potatisspåret faktiskt kom att bli den röda tråden som knöt i hop projektet. Vi hade vid projektets start en tydlig vision kring morgonmötet, vi tror att det hjälpte oss att tidigt sätta ramarna för mötet. För oss var det väldigt viktigt att mötet skulle vara barnens och inte pedagogernas och att de skulle vilja delta. Barnen efterfrågade i princip morgonmötet varje dag under projektets gång. Att låta barnen leda morgonmötet var ibland enkelt ibland väldigt svårt. Det låg på oss att ge barnen förutsättningarna.

Djupdykning

På vilket sätt och i vilka situationer har barnen utvecklats och lärt?

Genom att försöka minnas, återberätta, delge varandra samt diskutera och jämföra.

Genom att se platserna och sedan se den igenom genom olika medier och former t.ex. Fota, rita, besöka.

Genom skapande med olika material såsom lera, trolldeg, papper, naturmaterial och trä.

Genom fantasi, lek, gestaltande, musik och rörelse.

Genom att hjälpa varandra att hitta informationskanaler, genom andra vuxna, internet och hemmet.

Genom att använda alla sina sinnen, lukt, syn, känsel, smak och hörsel.

Hur har barnens tankar och åsikter tagits tillvara?

Vi har haft morgonmöten där vi försöker lyssna på barnen men även i utforskandet i sig. Barnen pratar mycket om det de gör i stunden och använder morgonmötet som ett forum där de vet att pedagogerna lyssnar på vad varje barn vill säga. Barnen har ägt morgonmötet genom att de har bestämt om de ska sitta kvar eller gå till ett annat rum och tittat på något. Det skulle nog upplevas som rörigt av utomstående men vi känner att äganderätten för mötet ska ligga hos barnen.

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

De fyra f:n (Fakta, förståelse, färdighet och fantasi)

Fakta

Trädgårdar kan se olika ut

Begreppet brännässlorna

Potatisens färg och storlek

Färdighet

En teknik att träna för att se detaljer och perspektiv

En vana att berätta inför varandra

En vana att fota med iPad

Förståelse

En djupare förståelse för vad ett morgonmöte är

En djupare förståelse för att potatisar och äpplen ruttnar

En djupare förståelse för vad en scen är

Fantasi

Gjort om en låttext till en melodi som barnen själva fick välja

Måla tolkningar av olika bilder

Skapat en egen potatisberättelse

Gruppreflektion föräldrar

Under hösten valde vi att tillsammans med föräldrarna göra en gruppreflektion. Detta hade dubbla syften dels att försöka förmedla vårt uppdrag och verksamhet för föräldrarna och dels för att göra dem mer delaktiga i projektet. Det blev ett spännande och annorlunda samtal med föräldrarna, de som kom uttryckte både glädje och tacksamhet men också lite aha upplevelser för hur och vad vi faktiskt gör på dagarna. Vi kommer att ta med denna samtalsforumet även i nästkommande projekt. Reflektionen gjordes över en kort filmad sekvens från när barnen målar på ett stort gemensamt papper. En overhead där det låg en brännässla på lyste.

Vad gör barnen?	Hur gör barnen?	Vad tycker du är intressant i det barnen gör?	På hur många olika sätt gör barnen?	Vilka frågor uppstår kring det du sett?	Hur går vi vidare?
-Ritar -Några ritar taggar, några ritar traktorer. -Iakttar varandra, ok att göra annorlunda. -Jobbar enskilt men håller koll på vad de andra gör.	-Arbetar var för sig. -Några gör stort, några gör smått. -En kommer in och tittat hur långt de andra har kommit.	-De gör inte det ni hade tänkt. Tänker inte på skuggan. -Ni sa inget innan? Näe -Fascinerande att de inte såg skuggan. -Påminde men såg den ändå inte. -Dom ritade i alla fall taggar. Roligt att se hur de interaggerar med varandra. En ritar stort och vill ta plats där ett annat barn står. Löser det bra.	-Ritar -Berättar vad de gör, både verbalt och med kroppsspråk. -Samarbetar -Fokuserat -För dialog med varandra -Jämför perspektiv	-Finns det tillfällen när ni inte nappar på det barnen vill göra? Anna pratar om ex rasten. -Känner ni att ni stoppar någon gång eller tar ni det till nästa tillfälle?	-Uppmärksamma dem mer på skuggor. Följa skuggornas linje. -Måla sina egna skuggor/siluetter. -Hur ser nässlorna ut ifrån ett biologiskt perspektiv? Viktiga för biologiskt mångfald, viktiga för fjärilar. -På våren kan man ju äta dom. -Lägga dem i vatten, får ett illaluktande vatten, kan gödslas med det. -Göra tyg av nässlor. -Göra papper av nässlor.

ÄLEKIS FÖRSKOLA

Hemvist Gomer 5-6 år

Projekt Glasskiosk

Uppstart - Sommaruppgiften

När barnen kom tillbaka till förskolan hade de med sig sina sommarminnen som bestod av bilder, text eller en minnessak. Barnen intervjuades om sina sommarminnen. Följande frågor ställdes:

- Vad gjorde du?
- Vem gjorde du det tillsammans med?
- Hur såg platsen ut?
- Vilka personer mötte du där?
- Hur kändes det att vara där?

Vi pedagoger frågade om barnen ville delge sina kamrater sin intervju. Med hjälp av en projektor visades samtliga intervjuer i barngruppen. Barnen visade ett stort intresse för varandras intervjuer och ställde många frågor.

Några barn hade sommarminnen med flera delar och barnen hade inte lika stark relation till alla de delarna. Efter intervjuerna blev det tydligt för oss pedagoger vilken del av sitt sommarminne som barnen hade starkast relation till.

" Att rita teckningar innehåller ett kreativ moment och detta gjorde det enklare för barnen att kommunicera sina inre upplevelser av platsen"
Cele (2007).

Projektets gång - HT 2015

Efter uppstarten bad vi barnen att rita, med svart tusch, den del av sitt sommarminne som de tyckte bäst om. Det som framträdde i barnens alster stämde överens med vad vi hade sett att barnen hade en stark relation till i intervjuerna. Barnens bilder färglades med flytande akvarell och blev sedan den ritning som de använde när de skapade sitt sommarminne till det som senare kom att kallas *sommarminnesbordet*.

Med hjälp av en välfylld ateljé, med många olika material, började barnen skapa sina sommarminnen. Några började skapa själva platsen för sommarminnet medan några lade fokus på detaljer så som figurer och byggnader. Barnen valde av materialet i ateljén men de berikade även utbudet med hjälp av naturmaterial från förskolans gård. Vår uppgift som pedagoger har varit att lyssna på vad barnen vill tillverka

FALKENBERGS FÖRSKOLA

och sedan stöttat vid användning av olika tekniska hjälpmedel, så som borrmaskin och såg. När det närmade sig jul var alla barn färdiga med sina saker till sommarminnesbordet och projektet fick en naturlig paus.

Projektets gång - VT 2016

Inför vårens projektstart ville vi att barnen skulle få en gemensam plats att relatera till. Vi frågade barnen vilka av sakerna på sommarminnesbordet som de hade lekt mycket med. Barnen nämnde sina egna och andras saker men flest benämningar blev det kring en glasskiosk som ett barn hade skapat. Vi såg detta som den gemensamma nämnaren. Detta gavs tillbaka till barnen i form av en mindmap.

" Det sker i en pedagogisk praktik som ser barn som intelligenta och kompetenta i relation till att de strävar efter att göra världen begriplig och meningsfull tillsammans med andra, och därför arbetar i projekt som utgår från och involverar barnens egna frågor och funderingar" Alnervik och Kennedy (2013).

Barnen fick i uppgift att måla hur deras glasskiosk skulle se ut. Även denna gång användes svart tusch och sedan flytande akvarell. Detaljrikedomen från barnens alster sammanställdes i en tankekarta som återgavs till barnen. De var överens om att de ville bygga en glasskiosk. En del av materialet som skulle behövas, så som brädor, efterfrågades hos lokala byggföretag. Själva stommen hjälpte vaktmästaren till att bygga. Barnen började mäta, såga och skruva upp brädor. I samband med detta insåg vi vid en reflektion att vi ville se dokumenterande utifrån barnens perspektiv. Vi satte Ipaden i händerna på barnen och lät dem fotografera. Vår uppgift har varit att finnas bredvid och stötta barnen när det har behövts. På morgonmötena har barnen berättat och resonerat kring de många detaljer som de hade på sina alster. Under dessa möten tog barnen beslut och röstade om hur de skulle

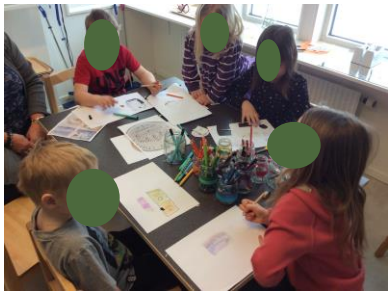

EKIS FÖRSKOLA

gå vidare när det gällde inredning till glasskiosken. Detta ledde till diskussioner omkring begreppen omröstning, majoritet och demokrati som även praktiserades i verksamheten.

Många av de detaljer som barnen ritade på sina glasskiosker blev en del av deras gemensamma glasskiosk. Där återfinns gardiner, glasstrutar, glasskulor i olika smaker, pengar, frysskåp och dörr. Vi hade skrivit ut olika inspirationsbilder på glasskiosker i ett tidigt skede av terminen och dessa gav inspiration till att göra en stor mjukglass som skulle stå utanför glasskiosken men även en ljusslinga som skulle hänga runt och pryda den. När vi firade förskolans dag, med öppet hus, hade barnen glasservering till alla besökare via sin glasskiosk. Vi provade även att göra egen glass i smakerna vanilj, blåbär och jordgubb som barnen uppskattade. Projektet avslutades med ett besök på Kling glass i Mariestad.

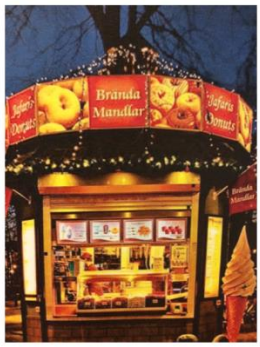

Sammanfattning

Det blev tidigt tydligt för oss att barnen hade olika stark relation till olika delar av sitt sommarminne. Vi ville att barnen skulle få en stark relation till sitt eget sommarminne och därför blev det fokus på att skapa och knyta an till sitt eget sommarminne. De tekniska hjälpmedel som använts, skruvdragare och fogsvans, var saker som några barn redan hade en relation till men alla hade inte använt de tidigare. De barn som hade vetskap om verktygen inspirerade de andra barnen till att använda dem i sin egen tillverkning. I början av projektet frågade barnen oss pedagoger vad hen som satt bredvid oss gjorde. Vi uppmuntrade dem att fråga direkt själva vilket genererade i att barnen synliggjorde varandras processer genom att fråga varandra istället för att fråga oss vad hen gör. Alla barn hade vetskap om de andras sommarminne och de olika detaljerna i minnet, så de fick alla en starkare anknytning till sina egna sommarminnen samtidigt som de fick syn på varandras.

Under vårens projekt med glasskiosken har det varit tydligt att barnen känner tillit till varandra och varandras förmågor. Även om ett barn har haft en idé så har det inte varit självklart att det behöver vara just det barnet som genomför idéen. Det har varit positiv feedback till varandra när någon detalj på glasskiosken har blivit klar.

Vi valde att låta barnen använda svart tusch när de målar för att synliggöra deras detaljer i teckningarna. Att testa och experimentera valet av penselstorlek, vetskap om hur mycket vatten respektive färg som behövs för att få den styrka på färg som de ville ha samt att måla med olika färger bredvid varandra utan att de blandar sig. Det var viktigt för dom att måla innanför linjerna och de målades sakta och noggrant. Även att barnen har dokumenterat projektet har gett en ökad kommunikation mellan barnen, då främst mellan de som har fotat och de som har byggt. När barnen skapade sina sommarminnen användes material som de hade hög materialkännedom kring. Det material som använts under våren har gett dem nya erfarenheter och kunskaper kring, så som brädor, skruv, sticksåg och tumstock.

"Utan dokumentationen hade pedagogerna aldrig fått syn på vad som är viktigt för barnen." Alnervik, Göthson och Kennedy (2012)

All dokumentation i form av bilder har vi satt upp på väggarna på Gomer. Detta för att ge tillbaka dokumentationen till barnen men även för att visa för föräldrarna. Det har varit viktigt för oss att barnen får ta del av dokumentationen kring sitt eget projekt. Bilddokumentation har varit viktig för oss att se barnens lärprocesser och vad som är viktigt för barnen i projektet. Genom olika natur och återvinningsmaterial, flytande akvarell, flaskfärg, verktyg, brädor, diskussioner och omröstningar har våra barn använt hundraspråkligheten för att utforska och få en fördjupad relation till en plats.

Djupdykning

På vilket sätt och i vilka situationer har barnen utvecklats och lärt?

- Ta med sig ett sommarminne till förskolan.
- Barnen har haft med sig olika saker.

HALLEKIS FÖRSKOLA

- Blivit intervjuade om sitt sommarminne.
- De har ritat sitt sommarminne med svart tusch.
- De har fått välja en specifik del av sitt sommarminne (några hade med sig flera saker).
- De har målat med flytande akvareller
- De har skapat sitt sommarminne i 3D av olika material
- De har använt olika tekniska hjälpmedel vid tillverkningen av sommarminnet.
- Såg, skruvdragare, tving.
- De har sammanställt alla minnen på ett bord
- Olika tekniker för att limma
- Rumsuppfattning och matematik
- Teknik, hur använder man pensel?
- Hur får man rätt mängd färg på penseln?
- Kroppsuppfattning.
- Barnen har fått sätta ord på sitt sommarminne.
- Barn-barn, Barn-pedagog
- Varit frågeställande.
- Jobbat med sitt långtidsminne. (abstrakta)
- Jämfört med eget sommarminne och varandras samt tidigare erfarenheter.

Hur har barnens tankar och åsikter tagits tillvara?

Utan barnens tankar och åsikter hade det inte blivit just detta projekt. Barnen har intervjuats, som senare har visats för kamraterna och då hade kamraterna möjlighet att ställa frågor. Vi dokumenterade dessa tillfällen skriftligt. När barnen målade med svart tusch så fick de beskriva vad de målade för något (färg, form, plats, omgivning, personer, väder mm.). Under hela tiden som sommarminnesbordet har konstruerats har barnen delgivit, för både pedagoger och kamrater, sina tankar, åsikter och minnen runt sitt sommarminne.

De fyra F:n (Fakta, förståelse, färdighet och fantasi.

Olika sorters lim till olika material.

Om varandras sommarminnen – genom intervjuerna som de delgav varandra.

Hur man kan använda borrmaskinen, sågen och avbitartången.

Förståelse

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

För att olika material kräver olika sorters lim.

Om varandras sommarminnen – genom tillverkning och genom leken vid sommarminnesbordet, de bekräftar varandras minnen.

För hur man kan använda borrmaskinen, sågen och avbitartången.

Om jag använder två händer när jag sågar, sågar den fortare och det går lättare.

Färdighet

Olika lim och deras användningsområden.

Använder tekniska hjälpmedel så som; såg, borrmaskin, avbitartång, linjal, blyertspenna, tuschpenna.

Använder olika papper och trämaterial som kräver olika tekniker.

Förtrogenhet

De barn som målade sina bilder med flytande akvarell kunde sedan instruera sina kamrater hur de skulle göra.

Hur man limmar fast sand med limpistol. Beskriver detta för sina kamrater.

Hur hon bäst använder sågen. Delger sina kamrater och med hjälp av det så går det bättre för kamraterna när de sågar.

Fantasi

När barnen har lekt med sina grejer vid sommarminnesbordet.

Nya historier/lekar har skapats med befintligt material

Gruppreflektion föräldrar

För första gången genomfördes ett gruppsamtal med föräldrarna. Tillsammans med två pedagoger såg de på en videosekvens där några barn lekte vid sommarminnesbordet. Sedan reflekterade föräldrarna utifrån nedanstående frågor.

Vad gör barnen?	Hur gör barnen?	Vad tycker du är intressant i det barnen gör?	På hur många olika sätt gör barnen?	Vilka frågor uppstår kring det du sett?	Hur går vi vidare?
- Koncentrerat kring glassbaren som W sköter. - Dom leker. - Alla hamnade där till slut. - Sammarbetar. - Någon badar, åker rutschkana, känner av vad de andra gör. - Samspelar - Faller in i varandras lek.	- Kryper på knä - Dom går omlott. Väldigt lite bråk. - Under, över, på. - Dom har roligt. - Dom går runt bordet och kollar av, roterar runt bordet.	- Pojke i gråa kläder samtalade väldigt lite medans dom andra pratade mycket. Undvek blickar medans de andra var delaktiga. Min son svor inte. - Att dom samlas så många på liten yta och ändå samsas. - Blir lite ”lillgamla”. Glass för 5 kr. - Dom leker ”det som förväntats” av sakerna.	- Ändrar sina röster i leken. - Pratar engelska. - Kroppsspråk - Samspelar	- Frivilligt att pojke i grått inte deltar? - Hur kommer det sig att barnen inte bara puttar till och förstör? Att de har empatin och inte har sönder varandras saker. - Har känslan av att det är deras, att de är rädda om det.	- Uppleva varandras sommarminnen. - Glass gillar väl alla. - Har ni tänkt någonstans att avsluta projektet? - Barns association till sommar, glass eller picknick. - Avsluta med glasskalas.

ÄLLEKIS FÖRSKOLA

Pedagogernas process

Vad tar vi med dig till nästa projekt?

Till projektet använde vi oss för första gången av ett sommarminne för att föräldrarna och barnen skulle få vara delaktiga från start. Sommarminnet bidrog till att föräldrarna fick tänka till och att barnen bidrog med sina erfarenheter. Sommarminnet ansåg vi vara lyckat och kommer ta med oss det till kommande år.

I ett samtal har vi diskuterat följande fråga: Hur har ni som pedagoger förändrats och utvecklats detta läsår? Vilka insikter har djupnat?

Utifrån litteraturdiskussionerna har det skapat nya diskussioner. Vi blir inte kvar i samma diskussioner om och om igen utan får nya vinklar, vilket utvecklar våra tankar. Våra pedagogiska diskussioner blir oförutsägbara när något nytt kommer in. Vi behöver bli utmanade i våra tankar. Några exempel som har påverkat oss mer utifrån litteraturdiskussionerna är; barnen som subjekt eller objekt, barns delaktighet i dokumentationerna samt återkoppling utifrån dokumentationerna, det har vi utvecklats mycket i. Diskussionerna har spritt sig och blivit levande mitt i verksamheten.

I det projekterande arbetssättet har vi utvecklats genom att släppa kontrollen ännu mer, det är barnen styr, då vi inte vill vara styrande som pedagoger. Vi har upptäckt att vi hinner, vi ska ingenstans. Projektet har aldrig hängt på oss pedagoger, utan det är barnens projekt. När pedagogerna på hemvisten har varit frånvarande av olika anledningar har projektet fortgått. Saker har fått ta mer tid, man har fått bromsa sig själv, Barnen bromsar även oss, vi kanske flyger iväg, men barnen tar ner en, de har tagit ner oss och så sker en ny fördjupning.

Vi litar på att barnen kommer och går i projektet, det behöver inte finnas en fast grupp. (Barnen byter roller och är delaktiga, ett barn höll sig kvar sen tog någon annan vid.) De är så uppdaterade, de uppdaterar varandra. Barnen går in och kollar och vet vad som händer i projektrummet. Det är deras projekt, gemensamt, den som ritade gardiner är inte den som sätter upp dem. Projektet lever under hela dagen, det finns tid över dagen. Vi behöver inte fundera kring; är alla med i projektet, utan de är delaktiga, alla på sitt sätt. Det finns ingen av barnen som säger det där är fel, det blev inte bra, men barnen har börjat diskutera mer hur vi ska göra förut var det vad vi ska göra. De kan tycka olika och fler lösningar kommer upp.

Vi har arbetat med att skapa föräldradelaktighet i nya former. Föräldrarnas delaktighet, gruppsamtal kan genera i mera saker. De har fått många möjligheter att mötas och få input för att få bli delaktiga. Vi har fått mycket positivt respons kring vårt arbetssätt, men även på att vi har instagram. Med instagram har de fått en möjlighet att kunna följa projektet och barnens dag på ett lättsamt sätt. Inskolningssamtalen har gett föräldrarna möjlighet till att förstå och få en inblick från början.

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

Utveckling av de hundra språken

Att vara pedagog i ett projekterande arbetssätt med de hundra språken har vi funderat en del kring det var lätt att för pedagogerna att använda det språk som är vårt eget starka språk eller språk vi var vana med att använda exempelvis teckna. Men i våra reflektioner har vi sett att vi saknat många andra språk som musicerande. Samtidigt som vi såg barn som hade exempel musicerande som ett av sina starkaste språk. Vi kände att det måste vara en frustrerande att inte få använda den uttrycksformen i projekterandet, så vi har aktivt letat efter möjligheter att introducera detta. Det handlade inte om att vi styrde vilket språk de skulle använda utan det handlade om att ge möjlighet och plats att utforska med det språket, i detta fall musik. Det var upp till oss vuxna att introducera eller skapa miljöer där det finns möjligheter att lustfyllt mötas av dessa språken. Vi har lärt oss att det är viktigt att vara lyhörd för de andra uttryckssätten också. Så att barnen får chans att möta hundraspråklighet och känna glädjen i att utforska på många olika vis. Vi valde att se de barn som hade musicerande som ett starkt språk som en tillgång. Men i och med de förstod vi också att några av de andra barnen har andra språk som styrkor och att det är upp till oss att också de ska få glänsa. Genom att använda olika språk så utvecklar man ju dem men man låter också olika barn glänsa i olika delar i projektet vilket gör att de ser varandra som kunniga, ett barn som hela tiden tvingas att rita men som inte känner sig bekväm eller att den kan förmedla sig med detta tappar nog ganska snabbt intresset och de andra barnens syn på denna blir inte så positivt men om man sedan kan förmedla det man vill med något av de andra språken så är det ju fantastiskt. Vi kan inte säga att vi har använt oss av hundra språk inte ens nittionio men kanske ett tio tal, kanske. Detta är något för oss pedagoger att utveckla.

Barns relation till en plats

Det är också intressant när man pratar om barns relation till en plats hur viktigt själva platsen faktiskt är, vi trodde att berättandet var det viktiga för barnen så vi försökte ge dem former till gestaltande av berättandet av deras skrivna böcker, men då satte barnen ner fötterna och förklarade för oss att vi inte kan göra teater utan scen, så vi fick backa, eller i alla fall göra ett sidospår med byggandet av scenen. Deras rumskänsla, känsla av en gemensam upplevd plats var viktig, vi kan inte ha teater om vi inte har en scen, punkt. Sen kunde nog scenen sett ut på många sätt men just vår scen blev grön för de tyckte de passade bra och blev fint, i och med byggandet av scenen har också massa samtal kring platsen scen dykt upp, hur kan en scen se ut? För något barn var det självklart att en scen är en melodifestival scen, den ska vara stor, den skulle ha lampor och vara hög. Någon annan lyfte en upplevelse från en bio där bioduken var på en scen. Barnen fick också en gemensam upplevelse när de var på en sångföreställning, där det inte fanns en scen, men det var som om det fanns en för det fanns en publik och en som framträdde men inte på en scen utan på ett platt golv detta gjorde att barnen fascinerandes av olika former av scener. Detta bidrog till intressanta samtal. Och öppnade möjligheter att utforska med något utav de andra hundra språken, i byggandet, i

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

användandet av scenen, det blev då lättare att sätta ord på detta. Vad kan en scen vara? Vad kan man göra där? Och hur kan den se ut?

Vad är en plats?

Barnen skapar en relation till en plats genom att gå i direkt kontakt med den, detta gjordes genom diskussion eller att titta på bilder från platsen. Barnen använder hela sin kropp och känsla i sitt utforskande. Barnen förknippar ofta en känsla till minnet, som glädje, spänning och saknad. Känslan hör ihop med barnens sätt att minnas. Tanke och kropp hör ihop. Vi har märkt att de barn som har tidigare erfarenheter kring samma plats har visat större entusiasm för kompisens minne, detta tror vi beror på att de själva kan relatera och föreställa sig platsen. En plats kan vara något abstrakt och därför har dialogen mellan barnen varit viktig. Dels för att kunna skapa en bild och på så sätt skapa sig en egen relation. Vi har märkt att en del av barnen har haft svårt för att komma ihåg platsen om de inte haft sitt minne framför sig. Andra barn har kunnat bearbeta tanken kring platsen och sedan uttryckt den genom att gestalta på sitt eget språk. De har sedan använt de hundra språken för att forska vidare.

Platsen har inte behövt vara fysisk utan kan ha varit platser som barnen relaterar till i tanken. Barnen har bidragit med olika platser som ett djur, som en färja, teater, djurparker, sjukhus, trädgård och sommarland. Tillsammans med barnen har vi, pedagoger, fått upptäcka och fått en relation till deras platser. Barnen har ägt sin plats från start då det inte var något som vi pedagoger hade förutbestämt. Vi, pedagoger, har fått reflektera kring vad de egentligen säger bakom de talade orden för att kunna utmana vidare. Projektet har varit en utmaning för oss och i och med den utmaningen har vi fått växa, tillsammans med barnen.

HÄLLEKIS FÖRSKOLA

Referenser

- Alnervik, K. & Kennedy, B. (2013). Pedagogista. I: Colliander, M-A. m.fl. *Om värden och omvärlden – pedagogik och teori med inspiration från Reggio Emilia*. (2:a uppl.) Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Alnervik, K., Göthson, H., & Kennedy, B. (2012). Ljuspunkten: barns relation till fenomenet och begreppet ljus. Stockholm: Stockholms universitet.
- Cele, S. (2007). Platser för barn. Stockholm. Locus.
- Skolverket (2011). *Läroplan för förskola, Lpfö98*. Reviderad 2010. www.skolverket.se
- Olsson, A. (2014). *Läroplanen vill ut! En artikel hämtat från utikuligt.se*
- Nordin-Hultman, E. (2010). *Pedagogiska miljöer och barns subjektsskapande*. Stockholm: Liber.
- Wehner-Godée, C. (2011). *Lyssnandets och seendets villkor. Pedagogisk dokumentation – DVD bok.* Stockholm: Stockholms universitets förlag.

HÄLLEKIS FÖRSKOLA